

สอนอย่างประسانสัมพันธ์กันทั้งในเชิงเป้าหมาย และการดำเนินงานเป็นสิ่งที่จะช่วยพัฒนาค่า
นิยม และคุณลักษณะทางวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การขยายขอบเขตการดำเนินการกิจในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสถาบัน
อุดมศึกษาตามแนวทางดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยการปฏิรูปองค์กรทางศิลปวัฒนธรรมในระดับ
สถาบันให้มีทรัพยากรเพียงพอ ทั้งในแง่กำลังคน เงินทุน และเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน
ภายนอกสถาบันเพื่อพัฒนาがらไกและโครงสร้างใหม่ ๆ เช่น องค์กรไทยคดีศึกษา หรือ
วัฒนธรรมพื้นฐาน หรือศิริประวัติบุคคล เป็นต้น

5. ทิศทางด้านการบริหาร

ในการปรับบทบาทและการกิจของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ
ความต้องการในพัฒนาประเทศและสภาวะการณ์ของโลกที่เปลี่ยนไปเป็นนี้ จำเป็นต้องอาศัยการ
ปฏิรูปโครงสร้างและระบบบริหาร และการจัดสรรและระดมทรัพยากรเพื่อการอุดมศึกษาที่จะ
เข้าสู่การปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ที่เปลี่ยนไปด้วย ทั้งนี้เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษามีประสิทธิภาพใน
การปฏิบัติการกิจพื้นที่ ที่มีความคล่องตัวและความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพสังคมที่
มีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้การปรับปัจจุบันการทำงานในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญได้แก่
โครงสร้างและระบบบริหาร บุคลากร งบประมาณและเงินทุน เครือข่ายความร่วมมือ และ
แนวทางว่าด้วยบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนและภาคเอกชน อันมีแนวทางทางพัฒนา
ในแต่ละด้านดังนี้

1. การพัฒนาระบบอุดมศึกษาให้มีเอกภาพเชิงนโยบายและมาตรฐานการศึกษา
สูงขึ้นเพื่อรองรับเครือข่ายการทำางานระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับองค์กรต่าง ๆ โดยทั้งคง
รักษาไว้ซึ่งอิสระและความคล่องตัวในการบริหารของสถาบันอุดมศึกษา ในกรณี รูปแบบความ
สัมพันธ์ระหว่างรัฐและสถาบันอุดมศึกษาจะต้องเปลี่ยนไปโดยในภาพรวมจะต้องมีหน่วยงาน
อุดมศึกษาระดับชาติ ที่ดูแลให้เกิดเอกภาพในเชิงนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ตลอดจนการ
เป็นตัวแทนในการเจรจาของ การสนับสนุนด้านต่าง ๆ จากรัฐบาล โดยเฉพาะการจัดสรรงบ
ประมาณในรูปเงินอุดหนุนทั่วไปให้แก่สถาบันอุดมศึกษา ในขณะเดียวกันจะต้องมีการผ่อนคลาย
กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานของสถาบันอุดมศึกษาพร้อมกับปรับปัจจุบันไก
การบริหารภายในสถาบันอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเพื่อสู่ทางไปสู่ความเป็นอิสระและ

การปกครองตนเอง (Self - government) ในอนาคต โดยอาศัยเทคโนโลยีการบริหารสมัยใหม่เข้ามายังในภาระงานและติดตามการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถาบัน

ภายใต้โครงสร้างระบบอุดมศึกษาที่เปลี่ยนไปดังกล่าว สถาบันอุดมศึกษาของรัฐจะต้องมีอิสระ และความคล่องตัวในการบริหารงานของตนเองที่สูงขึ้นตามแนวทาง และฐานะของการเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ โดยสามารถใช้งบประมาณในรูปเงินอุดหนุนทั่วไป และให้อัตรากำลังได้ตามภารกิจอย่างเต็มที่รวมไปถึงการมีอิสระในการบริหารงานวิชาการต่าง ๆ ทั้งนี้จะต้องมีแผนการที่ชัดเจนในการค่าย ฯ แปลงฐานะ และรูปแบบสถาบันอุดมศึกษาทั้งที่มีอยู่แล้วและที่ตั้งขึ้นใหม่มาในพิเศษเดียวกัน ในกระบวนการพัฒนาดังกล่าวเน้นรูปแบบองค์กรและการบริหารงานใหม่ ๆ ที่เข้มต่อการปรับตัวและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ควรได้รับการทดลองและพัฒนาอย่างจริงจัง เช่น การยุบรวมภาควิชา เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากร่วมกันได้มากขึ้น การจัดหลักสูตรในรูปโครงการที่ไม่ผูกมัดกับโครงสร้างภาควิชา การจัดโครงการผลิตและพัฒนาがらสังคมเฉพาะทางร่วมกับหน่วยงานภายนอก เป็นต้น

นอกจากนี้ งานบริการบางประเภทที่มีลักษณะเป็นบริการเชิงธุรกิจ เช่น กิจการหอพัก โรงอาหาร ร้านหนังสือ คอมพิวเตอร์ ห้องสมุดและฐานข้อมูล ตลอดจนกิจกรรมนันทนาการบางอย่าง สถาบันอุดมศึกษาสามารถเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามารับดำเนินการมากขึ้นในลักษณะบริการเดิมเดิม เช่น การทั้งการให้เอกชนรับจัดบริการพื้นฐานบางอย่างให้แก่มหาวิทยาลัย เช่น การรักษาความสะอาด การรักษาความปลอดภัย การจัดอาหารพานิช เป็นต้น

2. การพัฒนาระบบบุคลากรที่เหมาะสม ทั้งในแง่เงินเดือนค่าตอบแทนและประโยชน์เกื้อกูลต่าง ๆ ที่ช่วยให้สามารถดึงดูดและรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพไว้ในสถาบันอุดมศึกษาระบบบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาในอนาคต เป็นหัวใจสำคัญในการแก้ปัญหาวิกฤติเรื่องการสูญเสียがらสังคมออกไม่จากสถาบันอุดมศึกษาอันส่งผลโดยตรงต่อความแข็งแกร่ง และศักยภาพในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาในระยะยาว ทั้งนี้มาจากการพัฒนาต้องให้ความสำคัญขั้นตับแรก คือการซักนำคนเข้าสู่ระบบอุดมศึกษาโดยการกำหนดค่าตอบแทนตามผลงานอย่างเหมาะสมทัดเทียมกับภาคเอกชน การมีสวัสดิการและสภาพการทำงานที่ดี การเปิดโอกาสให้บุคลากรแต่ละสายงานสามารถพัฒนาตนเองทางวิชาชีพไปได้อย่างต่อเนื่องและเติมศักยภาพในสายงานของตน นอกจากนี้จะเปลี่ยนบุคลากรจะต้องเปิดทางให้มีการใช้บุคลากรร่วมกันระหว่างองค์กรและหน่วยงานได้อย่างคล่องตัวขึ้น ทั้งในลักษณะการจ้างงานร่วม การหมุนเวียนเข้ามา

ทำงานบางเวลา และการโอนเข้ามาทำงานในลักษณะถาวร ทั้งในระดับบริหารและระดับปฏิบัติ ทั้งระหว่างสถาบันอุดมศึกษาด้วยกัน และระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับภาคธุรกิจเอกชนและหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ

การพัฒนาผู้นำทุกระดับในสถาบันอุดมศึกษา นับเป็นเงื่อนไขสำคัญยิ่งในการพัฒนาบุคลากรอุดมศึกษา นอกจากราชการจึงต่าง ๆ และมาตรฐานผลิตและพัฒนาบุคลากร ระดับบริหารอย่างต่อเนื่องแล้ว ระบบอุดมศึกษาจำเป็นจะต้องแสวงหาแนวทางใหม่ในการสร้าง และได้มาซึ่งผู้บริหารระดับต่าง ๆ ที่มีวิสัยภาพทางวิชาการและวิชาชีพ ซึ่งต้องรวมถึงการเปลี่ยนแปลงวิธีสร้างที่ลดสภาพการเมืองลง การเปลี่ยนแปลงผู้สร้าง โดยอาศัยบุคคลภายนอกที่มีเชิงชาติของค์กรภายในยิ่งขึ้น และการเปลี่ยนแปลงแหล่งสร้างที่ครอบคลุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบันหรือแม้แต่นอกประเทศมากขึ้น เพื่อเปลี่ยนสภาพการเมืองในสถาบันอุดมศึกษา และภาวะผู้นำแบบปะสานกลุ่มผลประโยชน์มาเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการ และการมีโลกทัศน์อุดมศึกษาในการบริหารอย่างแท้จริง

3. การอบรม การจัดสรร และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรเพื่อการอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษามีทรัพยากรพอเพียงแก่การดำเนินการต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายทั้งนี้ โดยมุ่งให้ผู้รับบริการการศึกษาได้ร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมมากขึ้นโดยมีมาตรการเตรียมเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยฐานะและโอกาสทางสังคมในขณะเดียวกัน กิจกรรมเสริมให้สถาบันอุดมศึกษามีการแสวงหารายได้เพิ่มเติมจากการให้บริการต่าง ๆ แก่บุคคลและหน่วยงานภายนอก ทั้งในรูปบริการวิชาการ และบริการทั่วไป ตลอดจนการระดมทุนจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ ทั้งในภาครัฐและองค์กรต่างประเทศ สำหรับโครงการอันเป็นประโยชน์ร่วมกัน อาทิ โครงการวิจัยต่าง ๆ เป็นต้น จากนี้จะต้องมีการปฏิรูปการให้การสนับสนุนทางการเงินแก่สถาบันอุดมศึกษา โดยจัดในรูปเงินอุดหนุนทั่วไป และกองทุนต่าง ๆ ให้สถาบันอุดมศึกษามีอิสระและความคล่องตัวในการใช้จ่ายหรือเคลื่อนย้ายการใช้ทรัพยากรได้อย่างคล่องตัวยิ่งขึ้น

4. การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน เพื่อช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา อาทิ ความร่วมมือกับสื่อมวลชน องค์กรพัฒนาภาคครรภ์และเอกชน องค์กรประชาชนระดับห้องถัง เป็นต้น ทั้งนี้โดยมีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานการมีตัวแทนหน่วยงานอื่น ๆ มามีส่วนร่วมในการบริหารงานและโครงการ

ต่าง ๆ ซึ่งความร่วมมือดังกล่าว สามารถครอบคลุมการกิจทุก ๆ ด้านของสถาบันอุดมศึกษา และอาจเป็นไปในลักษณะที่สถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้เริ่ม และเป็นศูนย์กลางการประสานงาน ของเครือข่ายบางด้านที่สถาบันที่มีความชำนาญ หรืออาจจะเป็นไปในลักษณะของเครือข่ายของ หน่วยงานอื่น ที่สถาบันอุดมศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมก็ได้ แต่อย่างไรก็ตามความมีการปรับปูนภูภูมิ เป็นไปตามความต้องการของสถาบันอุดมศึกษา ที่อาจเกิดขึ้นอย่างหลากหลาย ในอนาคต

5. การส่งเสริมบทบาทสถาบันอุดมศึกษาเอกชนและภาคเอกชนในการอุดมศึกษา เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐ และในขณะเดียวกันก็จะต้องให้ระบบอุดมศึกษามีการแข่งขันและ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการตั้นการบริโภคในวัฒนธรรมใหม่ ๆ ขึ้นในระบบ ทั้งนี้โดยมุ่งให้ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศบนฐานความชำนาญการของตนถึงการก้าว ขึ้นเป็นผู้นำทางวิชาการในบางสาขาในระยะยาว รวมทั้งสามารถจัดการศึกษาและบริการต่าง ๆ ในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมได้อย่างดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ โดยรัฐจะ ต้องให้การสนับสนุนทั้งในรูปตัวเงินและแรงจูงใจ ตลอดจนการ่อนค่าใช้จ่ายภูมิประเทศเปลี่ยนต่าง ๆ เพื่อ ให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความคล่องตัวในการบริหารงานมากยิ่งขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้มี ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน และระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กับหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ในสังคมมากยิ่งขึ้น โดยในการนี้ภาคเอกชนโดยเฉพาะทางภาค ธุรกิจจะต้องมีบทบาทมากขึ้นทั้งในการให้การสนับสนุนการดำเนินงานและการให้ ความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในโครงการต่าง ๆ

6. ทิศทางของทบทวนมหาวิทยาลัย

แนวโน้มการพัฒนาระบบอุดมศึกษาตามที่กล่าวมานั้น สะท้อนให้เห็นถึงความ จำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของทบทวนมหาวิทยาลัยให้เหมาะสมยิ่งไปกว่าเดิม เพื่อให้ ทบทวนมหาวิทยาลัยสามารถเป็นหน่วยงานกลางที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมให้สถาบันอุดม ศึกษางามสามารถปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ไปได้โดยเต็มประสิทธิภาพ มุ่งให้สถาบันอุดมศึกษามีอิสระ และความคล่องตัวสูง เพื่อรับรองรับภารกิจที่หลากหลายขึ้น

ปัจจุบัน บทบาทและโครงสร้างของทบทวนมหาวิทยาลัยกำลังเปลี่ยนแปลงไป เพื่อสนองเจตนาหมาย ดังกล่าว โดยในปี 2535 ได้มีการออกพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มส่วนราชการ สำนักงานปลัดทบทวนมหาวิทยาลัย พ.ศ.2535 โดยจัดโครงสร้างของทบทวนมหาวิทยาลัยใหม่เป็น

4 สำนัก 3 กอง ได้แก่ สำนักนโยบายและแผน สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักพัฒนาระบบบริหาร สำนักกิจการสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กองวิเทศสัมพันธ์ กองบริการการศึกษา และกองกลาง ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทใหม่ที่ผลงานด้านการกำกับควบคุมลง และเน้นงานพัฒนาทางวิชาการมากขึ้นโดยในการนี้จะต้องมีการผ่อนคลายกฎระเบียบและการมอบอำนาจในการดำเนินงานงานด้านต่าง ๆ ไปสู่สถาบันอุดมศึกษาให้มากขึ้น ดังที่ทบวงมหาวิทยาลัยได้ทำมาแล้วโดยลำดับเช่น การมอบอำนาจในการพิจารณาหลักสูตรในปี 2533 การออกพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2530 ที่มีการมอบอำนาจหลายเรื่องให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชน เป็นต้น

การพัฒนาโครงสร้างและบทบาทใหม่ของทบวงมหาวิทยาลัย จึงนับได้ว่าเกิดขึ้น ในช่วงเวลาขั้นหมายรวมอย่างยิ่งต่อสภาพของระบบอุดมศึกษา ที่เริ่มนีความหลากหลายในภาคีกิจกรรมเป็นอย่างมากและรูปแบบการจัดการศึกษามากขึ้น เพื่อสนองต่อความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และในขณะเดียวกันก็ซึ่งความจำเป็นที่หน่วยงานกลางอุดมศึกษา จึงต้องได้รับการปฏิรูปให้มีความอ่อนตัวในการทำงานและเตรียมบทบาทในเชิงวิชาการเพื่อส่งเสริม และรักษาไว้เชิงความหลากหลายในระบบอุดมศึกษาและกระตุ้นให้สถาบันอุดมศึกษามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (วิจิตร ศรีสัchan, 2537 : 2 - 9)

แนวคิดในการปฏิรูปการอุดมศึกษา

จากสภาพการดำเนินงานและปัญหาที่เป็นอยู่ของการอุดมศึกษาในประเทศไทย นักวิชาการ นักการศึกษา และภาคเอกชน ได้จัดการประชุมสัมมนาทางวิชาการ เพื่อหาแนวทางในการปฏิรูปการจัดการศึกษา และบางท่านได้นำเสนอผ่านทางสื่อมวลชน เพื่อเผยแพร่แนวคิดในทางปฏิบัติสำหรับการปรับปรุงการอุดมศึกษาในด้านต่าง ๆ

จากการสัมมนาระดับชาติเรื่อง “ยุทธศาสตร์การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์” ซึ่งโครงการการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ของธนาคารกรุงไทยได้จัดขึ้น ได้นำเสนอปัญหาหลักของ การอุดมศึกษาไทยพร้อมทั้งเสนอแนวทางในการปฏิรูปการอุดมศึกษาไทยดังต่อไปนี้

ปัญหาหลักของอุดมศึกษาไทยคือ มีสถาบันอุดมศึกษาอยู่ในความดูแลของนายกรัฐมนตรีจำนวนรวมทั้งสิ้น 630 แห่ง ไม่มีเอกภาพทางนโยบายร่วมกัน สถาบันอุดมศึกษาของ

รัฐแต่ละแห่งมุ่งสร้างอาคาร มุ่งขยายหน่วยงานบริการและมุ่งขยายสาขาวิชาการ เกือบทุกแห่ง มุ่งยกระดับในมหาวิทยาลัย ทุกจังหวัดมุ่งสร้างมหาวิทยาลัย

บัญญาภัยในสถาบัน

1. ไม่มีสถาบันอุดมศึกษาแห่งใดประเมินผลคุณภาพอย่างจริงจัง
2. ไม่มีสถาบันอุดมศึกษาแห่งใดประเมินประสิทธิภาพ
3. ไม่มีสถาบันอุดมศึกษาของรัฐแห่งใดให้แบบประเมินประจำปีได้ถึงร้อยละ 90 ของบประมาณที่ได้
4. สถาบันอุดมศึกษาของรัฐส่วนใหญ่มีความขัดแย้งขันเนื่องมาจากการเลือกตั้งผู้บริหาร ระดับอธิการบดี และคณบดีโดยอาจารย์และข้าราชการ บางแห่งนักศึกษาร่วมเลือกตั้งด้วย
5. ผู้เข้าศึกษาได้ในสถาบันอุดมศึกษา ส่วนใหญ่เลือกเรียนเป็นครู อาจารย์เป็นอันดับท้ายๆ

แนวคิดในการปฏิรูปการอุดมศึกษา

1. การจัดระบบอุดมศึกษาของรัฐเป็น 3 ระบบย่อย โดยมีรองนายกรัฐมนตรีด้วยคำแนะนำ นำของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกำกับนโยบายส่วนรวม ระบบย่อยมีดังนี้
 - ระบบมหาวิทยาลัย มุ่งเน้นผลิตนักวิชาการ อาจารย์ นักวิจัยและการวิจัยระดับปริญญาโทและเอกเป็นหลัก
 - ระบบมหาวิทยาลัยชุมชน มุ่งเน้นการผลิตบุคลากรระดับอนุปริญญา
2. การผนึกกำลังร่วมกันเพื่อให้เฉพาะบางมหาวิทยาลัยจัดการศึกษา และวิจัยระดับปริญญาโทและเอกเพื่อผลิตครู อาจารย์มหาวิทยาลัย ระดับมหาวิทยาลัยและระดับโรงเรียนเป็นหลัก ทั้งนี้ โดยเฉพาะในสาขาวิชาที่ขาดแคลน เช่น วิทยาศาสตร์พื้นฐาน คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น และในสาขาวิชาที่จำเป็น เช่น วรรณคดี สถาปัตยกรรมไทย เป็นต้น
3. การรื้อปรับระบบการแต่งตั้งบริหารระดับสูง โดยมุ่งสร้างหัวหน้าบริหารที่มีความสามารถ ทั้งทางวิชาการ และการบริหารและยกเลิกการเลือกตั้ง

4. การรื้อปรับระบบการคัดเลือกนักศึกษา โดยมุ่งพิจารณาขันดับของผลการเรียนสะสม ของกลุ่มโรงเรียน ความถนัด ผลการสอบ ข้อสอบมาตรฐานตามวัตถุประสงค์เฉพาะของแต่ละสถาบัน

5. การรื้อปรับระบบบริหารภายในของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐให้อิสระคล่องตัว มีประสิทธิภาพ โดยรัฐจัดสรรงบเงินอุดหนุนทั่วไป

6. การส่งเสริมและสนับสนุนอุดมศึกษาเอกชน ลดการควบคุมแทรกมั่นคงและคุณภาพ มาตรฐาน

7. การเข้มงวดการวิจัยและการพัฒนา การฝึกอบรมและบริการวิชาการระหว่างสถาบัน อุดมศึกษากับหน่วยงานของรัฐ ธุรกิจเอกชนอุดหนุนกิจกรรมและบริการ และหน่วยงานสนับสนุน การวิจัยเพื่อให้นำแนวความรู้สู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง (โครงการ “การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์” 2538 : 59 - 60)

“พิชญ์ สินลาราตน์ (Paitoon Sinlarat, 1995 : 5 ข้างใน ขัจรา วัฒนาณรงค์, 2539 : 200 - 201) ได้เสนอแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ในสังคมที่มีการแข่งขันโดยเฉพาะการแข่งขันกับชาติอื่น ๆ ด้านเศรษฐกิจและการค้า การจัดการศึกษาจะต้องสามารถสร้างคนของประเทศให้มีความรู้ที่เหมาะสมกับการติดต่องานในระดับนานาชาติได้ การให้การศึกษาแก่ประชาชนให้มีความรู้เฉพาะในสังคมของตนเอง คงไม่เพียงพออีกต่อไป เศรษฐกิจไทยได้ก้าวสู่ระดับสากลแล้ว การจัดการศึกษาจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลง เช่น บันทิตปัจจุบันต้องมีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ รวมทั้งทักษะด้านคอมพิวเตอร์และการสื่อสาร

2. จากการเติบโตอย่างรวดเร็วของอุดหนุนกิจกรรมเชิง ฯ และอุดหนุนกิจกรรมการเกษตรทำให้ สังคมไทยต้องมีบุคคลที่มีความรู้ความสามารถสามารถสาขาเฉพาะ ระบบการศึกษาจึงควรปฏิรูป โดยการมีบทบาทสำคัญในการผลิตบัณฑิตในสาขาดังกล่าว ภาคเอกชนควรมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในการจัดการศึกษาและพัฒนาการศึกษาด้านนี้

3. การจัดการศึกษาควรต้องคำนึงถึงความเสมอภาค การพัฒนาประเทศ 30 - 40 ปีที่ผ่านมา สงผลให้เกิดปัญหาทางสังคมและการศึกษา ความล้มเหลวดังกล่าวคือ การเกิดช่องว่าง หรือขยายช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนในด้านการมีโอกาสเข้ารับการศึกษา ในการปฏิรูปการ

ศึกษา รัฐบาลควรได้ขยายโอกาสเข้ารับการศึกษาให้แก่ประชาชนทุกระดับชั้น และปรับปรุงคุณภาพการจัดการการศึกษา

4. การศึกษาในประเทศไทยที่ผ่านมาเป็นการลอกเลียนแบบประเทศตะวันตก ซึ่งทำให้ขาดลักษณะความเป็นตัวของตัวเอง จึงสมควรปฏิรูปการศึกษาโดยการให้ความสนใจและความสำคัญกับความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

8.3 แนวคิดใหม่ทางการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาของไทย

ในปัจจุบันมีแนวคิดใหม่ทางการศึกษาเกิดขึ้นหลายแนวความคิดและความคิดใหม่ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาไทยปัจจุบัน มี 3 แนวความคิด คือ

1. โรงเรียนตามสบาย (Free schooling)
2. การเดิกระยะโรงเรียน (Deschooling)
3. การศึกษาเพื่อชีวิต (Learning To Be)

1. โรงเรียนตามสบาย (Free schooling)

โรงเรียนตามสบาย เป็นชื่อโรงเรียนตามแนวความคิดของ นายเอ. เอส. นีล (A.S. Neil) ซึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดของปรัชญาอัตภawanism (Existentialism) ที่ให้อิสรภาพและเสรีภาพแก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่

นีล เป็นชาวดอกอต มีอาชีพเป็นครู เขายังเป็นนักการศึกษาที่สำคัญคนหนึ่งของกลุ่มปรัชญาอัตภawanism นีลได้ชี้อ่วงว่า “เพลสตาลลอนซี” แห่งยุคปัจจุบัน เพราะเขาเป็นนักปฏิรูปการศึกษา และสนใจเรื่องจิตวิทยาวิเคราะห์ของ ชิกมันด์ ฟรอยด์ เขาได้นำหลักจิตวิเคราะห์ มาใช้ในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษา ที่ได้ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1924 ที่เมืองໄลย์ ร็อส คลร์ชัมเมอร์เซ็ท ประเทศอังกฤษ

ลักษณะโรงเรียนตามสบาย

1. โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมส่งเสริมการสอนให้เป็นไปตามความสนใจของเด็ก
2. โรงเรียนสนับสนุนให้เด็กมีอิสระที่จะเลือกทำอะไรได้ตามความสนใจของตน

3. เด็กมีเสรีภาพที่จะเรียนหรือไม่เรียนก็ได้ การเรียนเป็นเรื่องของการเลือกไม่ใช่การบังคับ นักเรียนไม่มีตารางเรียนตายตัวแบบนักเรียนทั่วไป แต่คุณมีตารางสอนของคุณ ดังนั้นนักเรียนจะเข้าเรียนหรือไม่เข้าเรียนก็ได้
4. เด็กไม่ถูกบังคับให้เชื่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ
5. เด็กปักคร่องกันเอง กฎหมาย ระเบียบ วินัยต่าง ๆ นักเรียนเป็นผู้กำหนด ไม่ใช่ครู เป็นผู้กำหนด

โรงเรียนตามสถาบันจึงเป็นโรงเรียนที่เกิดขึ้นเพื่อสนับสนุนความต้องการ ความสนใจ และความสนใจของเด็ก ไม่ใช่บังคับเด็กตามที่โรงเรียนต้องการ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีเสรีภาพที่จะเลือกและตัดสินใจด้วยตนเอง (พิพารณ์ ยุทธโยธิน, 2528 : 31 - 32)

ในประเทศไทยได้มีการจัดการศึกษาแบบโรงเรียนชั้นมอริลตามแนวคิดของเช. เอส. นีล ที่โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก ตำบลท่าเส้า อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดยได้รับความช่วยเหลือจากมูลนิธิ Terre de Hommes จากเยอรมันร่วมกับทางฝรั่งเศส

โรงเรียนหมู่บ้านเด็กจังหวัดกาญจนบุรี เริ่มก่อตั้งเมื่อปี 2522 และในปี 2523 ได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการให้เปิดโรงเรียนได้ตั้งแต่ชั้น ป. 1 - 6 รับเด็กอายุระหว่าง 3 ปีครึ่งถึง 14 ปี รับเฉพาะเด็กกำพร้า ยากจนมาจากการชุมชนและต่าง ๆ หรือจากเขตยากจนในชนบท เด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่ขาดการดูแลเช่าจะได้ ทำให้เด็กได้รับแต่ความหมายกร้าวนของชีวิตเข้ามามากในตัว กลายเป็นเด็กกำพร้า เก็บกอด เกลือยดเพื่อนมนุษย์ เกลือยดคนเอง ขอบทำลาย

2. การเลิกระบบโรงเรียน (*Deschooling*)

แนวความคิดเรื่องการเลิกระบบโรงเรียน เป็นแนวความคิดของ อิวาน อิลลิช (Ivan Illich) นักการศึกษาเชื้อสายเปอร์โตริโก อิลลิช เห็นว่าการศึกษาไม่จำเป็นต้องได้รับจากโรงเรียน หรือสถานศึกษาเพียงแห่งเดียว การศึกษาสามารถถ่ายทอดได้หลักวิธี

อิลลิช ชี้ให้เห็นว่า ระบบโรงเรียนมีข้อเสียหลายประการคือ (ชีรัวฒน์ นิจเนตร, 2531 : 90)

1. ระบบโรงเรียน ทำให้มนุษย์มีสังคมศรีไม่เท่าเทียมกัน คนที่ได้รับการศึกษาจะมีสังคมศรีสูงและได้รับการยกย่อง แต่คนที่ไม่ได้รับการศึกษาจะไม่ได้รับการยกย่องและถูกกดให้ต่ำลง

อิลลิชเห็นว่าประเทศต่าง ๆ ในโลกนี้ คนที่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนส่วนมากเป็นคนในเมืองร่ำรวย ส่วนคนจนในชนบทไม่มีโอกาสเข้าศึกษาเล่าเรียน จึงกลายเป็นคนรั้นตัวของสังคม ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือในการแบ่งแยกชนชั้นในสังคมอีกด้วย

2. ในระบบโรงเรียน คนที่มีอายุช่วง 10 - 18 ปี เท่านั้นที่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน ลักษณะการเรียนเรียนทั้งวัน วันละหลายชั่วโมง เรียนตลอดปี จึงเป็นเกณฑ์คุณภาพมากทั้งนั้น

3. ระบบโรงเรียนวัดความสำเร็จของการศึกษาจากจำนวนปีและจำนวนเงินที่ใช้ในการศึกษามากกว่าวัดความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะเรียนรู้จากหลักสูตร

4. ระบบโรงเรียนทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนที่เรียนตกและคนที่ไม่ได้เข้าเรียนกับคนที่สอบได้และคนที่เข้าเรียน ค่าของคนเขียนอยู่กับจำนวนปีที่เรียนและประกาศนียบัตรเป็นสำคัญ

5. ระบบโรงเรียนทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากและไม่คุ้มค่า เพราะผู้เรียนอาจเรียนแหล่งวิชาอื่น ๆ ได้ และได้ผลเท่ากันหรือดีกว่าการเรียนโดยใช้เงินมาก และยังใช้เวลาน้อยกว่าการเรียนในระบบโรงเรียนด้วย

6. เนื่องจากประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตรเป็นบันไดไปสู่ความสำเร็จของชีวิตคน จึงต้องพึงสถานศึกษาเพื่อประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตรดังกล่าว ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม แก่ผู้ไม่มีโอกาสได้เข้าศึกษาเล่าเรียน

ด้วยเหตุนี้ อิลลิช เห็นว่า ต้องปรับปรุงระบบโรงเรียนเสียใหม่ให้เหมาะสมและมีประโยชน์ยิ่งขึ้น ดังนี้

1. โรงเรียนต้องเลิกเน้นการทดสอบเพื่อเข้าภาคแนนและเลิกเน้นการให้ประกาศนียบัตรหรือประกาศที่แสดงความรู้ ความมุ่งความรู้เป็นสำคัญ

2. โรงเรียนต้องจัดหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง เป็นหลักสูตรที่จะช่วยส่งเสริมการทำนาเลี้ยงชีพให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ แทนที่จะเรียนเพียงเพื่อให้ได้ประกาศนียบัตรเท่านั้น แต่ความรู้มีสำคัญ

3. ต้องจัดการศึกษาให้ยุติธรรมแก่คนส่วนใหญ่ โรงเรียนจะต้องกระจายไปให้ทั่วถึงทั่วในเมืองและในชนบท

4. การศึกษาไม่ควรสิ้นสุดเฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น แต่ควรเป็นการศึกษาตลอดชีวิต เช่น ให้ผู้เรียนมีโอกาสกลับมารับการฝึกอบรมใหม่ได้เรื่อยๆ จัดให้มีห้องสมุดประจำหมู่บ้าน และ สงเสริมการศึกษาอกรอบในรูปแบบต่างๆ

อิลลิช เห็นว่าระบบการศึกษาใหม่ควรมีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนทุกเมื่อ ไม่ว่าเมื่อใด ระยะใดของชีวิต
2. เอื้อให้ผู้ที่ประสงค์จะแบ่งปันความรู้แก่ผู้อื่นได้มีโอกาสพบปะกับผู้ที่จะแสวงหา ความรู้ ผู้มีความรู้ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีประกาศนียบัตรเท่านั้น แต่หมายถึงผู้ที่มีความจัดเจนใน เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยการฝึกฝนด้วยตนเอง
3. ให้มีโอกาสแก่ผู้ที่ประสงค์จะเสนอความคิดเห็นของตนแก่สาธารณะให้มีทางที่จะ กระทำได้

ดังนั้นสถานศึกษาตามแนวความคิดของ อิวาน อิลลิช จึงเป็นสถานศึกษาที่เปิด โอกาสให้คนทุกเพศทุกวัยเข้าศึกษา มุ่งแสวงหาความรู้ ไม่จำเป็นต้องมีวุฒิบัตร ในเมืองสถาน ศึกษามีลักษณะเช่นนี้การศึกษาเน้นที่คุณภาพ ผู้สอนหรือผู้ถ่ายทอดความรู้ หมายถึง บุคคลที่มี ความจัดเจนในสาขาใดสาขานั้น ดังนั้นโรงเรียนจึงไม่จำเป็นต้องมีอีกต่อไป แต่มีที่มาแทน โรงเรียนตามแนวความคิดของ อิวาน อิลลิช คือแหล่งความรู้มี 4 ชนิด (ทิพวรรณ ยุทธโยธิน, 2528 : 34 - 35)

1. บริการอ้างอิงที่เป็นแหล่งความรู้ ได้แก่ ห้องสมุด ห้องทดลอง หน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชน พิพิธภัณฑ์ โรงพยาบาล โรงงานอุตสาหกรรม ฯลฯ
2. การแลกเปลี่ยนทักษะ คือ บุคคลที่มีทักษะและเต็มใจที่จะถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่น ผู้ที่มีทักษะนี้เป็นคนที่มีความสามารถ แต่ไม่จำเป็นต้องมีประกาศนียบัตรก็ได้ เช่น นักธุรกิจการ ค้าที่ประสบความสำเร็จโดยไม่ได้เรียน การแลกเปลี่ยนทักษะทำโดยการเปิดศูนย์ทักษะชั้นบริการ แก่ประชาชน จัดการฝึกงานด้านต่างๆ เช่น งานพิมพ์ ทำบัญชี ฯลฯ หรืออาจจัดเป็นธนาคาร สำหรับแลกเปลี่ยนทักษะเพื่อให้บริการแก่ประชาชน

3. การจัดคู่ผู้ที่มีความสนใจอย่างเดียวกัน การจัดในลักษณะนี้เกิดขึ้นเนื่องจากใน ชีวิตประจำวัน คนเราจะมีการพบปะสังสรรค์กับเพื่อนๆ เช่นๆ ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่ง กันและกันอยู่แล้ว ซึ่งทั้งยังนำสิ่งใหม่ๆ เรียนรู้มาให้เกิดความ

คิดกร้างขวางและยังสร้างความสนใจอีกด้วย ดังนั้นการจัดเพื่อนคู่เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้อาจจัดได้โดยมีศูนย์กลาง แล้วสนใจติดต่อผ่านศูนย์ดังกล่าว

4. บริการชั้นอิงเกี่ยวกับผู้ให้ความรู้ ผู้ให้ความรู้ในที่นี้คือ ครู อาจารย์ นักการศึกษา โดยอาศัยพันธุ์ของ แต่ความมีบทบาทต่างไปจากเดิม คือ เป็นผู้แนะนำให้นักเรียนรู้จักตั้งความมุ่งหมาย รู้จักเลือกวิถีทางที่เหมาะสมกับตัวเอง

แนวความคิดของ อิวาน อิลลิช ชี้แจงให้เลิกระบบโรงเรียนที่มีอยู่ในปัจจุบัน สร้างความสัมภึณย์ย่างยิงต่อวงการศึกษาทั่วโลก

แนวความคิดของ อิวาน อิลลิช นั้นก็คือ การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นเอง การปฏิรูปการศึกษาไทยบางส่วนได้รับอิทธิพลมาจากการแนวความคิดของ อิวาน อิลลิช เช่น การจัดการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งได้นิยามตั้งแต่แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) จนถึงปัจจุบัน

3. การศึกษาเพื่อชีวิต (Learning To Be)

แนวความคิดเรื่องการศึกษาเพื่อชีวิต (Learning To Be) เป็นแนวความคิดที่เป็นผลจากการที่ยุเนสโกได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะกรรมการนี้เพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาทั่วโลกในปี พ.ศ. 2514 คณะกรรมการชุดนี้ได้ทำงานเสร็จในปี พ.ศ. 2515 และสรุปว่า “มนุษย์ควรจะได้รับการศึกษาตลอดชีวิตของเข้า” จึงเกิดแนวความคิดในเรื่องการจัดระบบการศึกษาในหลายประเทศว่าควรให้ประชาชนมีโอกาสศึกษาตลอดชีวิต

แนวความคิดนี้ประเทศไทยได้นำมาปรับปรุงการศึกษา โดยเฉพาะในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ได้เน้นให้ความสำคัญของการศึกษานอกโรงเรียน มีความสำคัญและจำเป็นเท่า ๆ กับการศึกษาในโรงเรียน และได้มีโครงการขยายการศึกษานอกโรงเรียนให้กร้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อให้คนมีโอกาสได้รับการศึกษาตลอดชีวิต (วี.ไอล ตั้งจิตสมคิด, 2539 : 117 - 122)

8.4 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2539 - 2550

การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ หมายถึงการปรับปรุงการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยการเลือกสรรสเปลี่ยนแปลง และเพิ่มเติมแนวทางการดำเนินงานที่มีอยู่เดิมด้วยความคาดหมายว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่มีอยู่เดิมให้เบาบางลงหรือ

หมวดไป ๒ สาระการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายความเป็นเลิศทางการศึกษาในปี พ.ศ. 2550 ดังนี้

จุดมุ่งหมายสูงสุด เพื่อให้ประชาชนไทย มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพัฒนาประเทศชาติให้สามารถอยู่ในสังคมโลกอย่างเป็นสุข

จุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา เพื่อสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ ให้เกิดขึ้น โดยผู้ที่ผ่านการศึกษาแต่ละคนจะมีความสามารถและคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสุขภาพพานามัยดี ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นผู้มีความสามารถในการคิด เป็นผู้ไฝรู้และสามารถแสดงความรู้ เป็นผู้มีความสามารถในการทำงานวิชาการและวิชาชีพ เป็นผู้มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ไม่เห็นแก่ตัว เสียสละและอดทน ร่วมมือกับผู้อื่นได้ มีความเป็นประชาธิปไตย มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทั้งนี้อยู่บนพื้นฐานทางวัฒนธรรมไทย และความเหมาะสมของ การศึกษาแต่ละระดับ

การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ มีแนวทางการดำเนินงานใน 4 ด้านคือ

1. การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา
2. การปฏิรูปครุและบุคลากรทางการศึกษา
3. การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน
4. การปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา

โดยมีแนวทางการดำเนินงานในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1. การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา

เร่งรัดให้โรงเรียนและสถานศึกษาทุกระดับ จัดการศึกษาให้มีมาตรฐานคุณภาพทัดเทียมกัน และให้กระจายการจัดบริการครอบคลุมทุกพื้นที่ โดย

1. จัดทำแผนที่ตั้งสถานศึกษา (School Mapping) ของโรงเรียนและสถานศึกษา ทุกระดับ ทุกประเภท ทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และนำแผนฯ ไปปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยดำเนินการวางแผนภาพรวมเป็นรายจังหวัด รวมทั้งการเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดเพื่อปุ่งลดความช้ำซ้อน และมุ่งกระจายการจัดบริการให้ครอบคลุมในทุกพื้นที่ ทั้งนี้โดยให้สอดคล้องกับ สภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นด้วย

2. กำหนดขนาดโรงเรียนและสถานศึกษาระดับต่าง ๆ ในแต่ละภูมิภาคเพื่อให้ได้ขนาดโรงเรียนที่สามารถจัดกิจกรรม การเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ทั้งนี้ให้มีความรองเรียนขนาดเล็กตามควรแก่กรณี โดยให้อยู่ในดุลพินิจของจังหวัด และให้ห้องถิ่นมีส่วนร่วมให้ข้อคิดเห็น จึงทั้งให้คำนึงถึงการรุ่งใจให้ผู้ปกครองเห็นประโยชน์ของการส่งบุตรหลานไปโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่มีความพร้อมในการให้บริการทางการศึกษามากกว่า และอาจให้ใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนเดิมเป็นศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ศูนย์บริการการศึกษาอกโรงเรียน สถานที่จัดกิจกรรมพัฒนาฝีมือแรงงานในพื้นที่รวมทั้งใช้จัดกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยห้องถิ่นร่วมดำเนินการ

3. กำหนดเกณฑ์มาตรฐานชั้นพื้นฐาน ในด้านบรรยายกาศของการจัดการศึกษาด้านการเรียนการสอน ด้านอาคารสถานที่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน และด้านบุคลากรที่สอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจ สำหรับใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนและสถานศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท และมุ่งเน้นสนับสนุนสถานศึกษาที่ด้อยเป็นอันดับแรก

4. ให้โรงเรียนแต่ละโรงทั้งที่มีอยู่เดิมและที่จะสร้างขึ้นใหม่ มีผังแม่บทอย่างเต็มรูปแบบ จึงทั้งการออกแบบ และการจัดสร้างอาคารเรียน รวมทั้งการจัดบรรยายกาศในการเรียนการสอนและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ต้องให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และมุ่งรักษาศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

5. กระจายอำนาจการกำหนดนโยบาย และการบริหารโรงเรียนและสถานศึกษา ทุกระดับ ทุกประเภท ให้กับผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนและองค์กรปกครองท้องถิ่นได้มีส่วนรับผิดชอบในภูมิประชารัฐและการของสถานศึกษา เพื่อให้การพัฒนา และการแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างรวดเร็ว เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

6. ให้มีองค์กรติดตามและประเมินผล ทำหน้าที่กำกับ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานตลอดจนประเมินมาตรฐานโรงเรียนและสถานศึกษาทั้งด้านปริมาณ คุณภาพ และประสิทธิภาพการศึกษา รวมทั้งให้มีการสรุปผลเป็นระยะ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนและสถานศึกษานั้น ๆ อย่างสมอ ทั้งนี้ ควรรายงานผลต้องนำเสนอคุณภาพของผลงาน คุณภาพของผลผลิต ความคุ้มค่า และแนวทางการพัฒนาในอนาคต

2. การปฏิรูปครุและบุคลากรทางการศึกษา

เร่งปฏิรูประบบการผลิต การสรรหา และการพัฒนาครุ ทั้งที่ทำการสอนในสถานศึกษาของรัฐและเอกชนอย่างครบวงจร รวมทั้งพัฒนาผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดย

1. สร้างจิตสำนึกในการรับผิดชอบของครุ ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษาให้มุ่งมั่นต่อการปฏิรูปด้านนี้ที่อย่างจริงจัง
2. ในการประเมินความก้าวหน้าของครุ ให้มุ่งเน้นที่การวัดประสิทธิภาพของผลการปฏิรูปต่างๆ โดยเฉพาะคุณภาพการเรียนของผู้เรียน และสนับสนุนให้ครุทำการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนควบคู่กันไป
3. ให้ครุทุกคนได้เพิ่มพูนความรู้และพัฒนาทักษะ ในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ทั่วถึง และทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี โดยในทุก 2 ปี ต้องผ่านการอบรมอย่างน้อย 1 ครั้ง ทั้งการอบรมของกระทรวงศึกษาธิการ และ/หรือกรมต้นสังกัด และการอบรมของสถาบันอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีคุณภาพรอง ตลอดจนการอบรมทางไกล การเข้าประชุมสัมมนา และการพัฒนาตนเองในรูปแบบต่างๆ ให้ถือเป็นการปฏิรูปด้านนี้และให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาเป็นส่วนหนึ่งของผลการปฏิรูปต่างๆ
4. ให้ครุเลือกแผนการสอน หรือพัฒนาให้เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนสามารถสร้างและพัฒนาความรู้ได้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง
5. ให้ครุที่สังกัดส่วนราชการต่างๆ ในกระทรวงศึกษาธิการสามารถทำการสอนในสถานศึกษา ทั้งในและนอกสังกัดได้มากกว่า 1 แห่ง ทั้งนี้ โดยได้รับความเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชาและให้ได้รับค่าตอบแทนพิเศษ และให้นักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของผลงานของครุ ในการบรรยายใหม่ให้นำประสบการณ์ของครุมาพิจารณาประกอบการกำหนดเงินเดือนด้วย
6. กำหนดคุณสมบัติและเปิดโอกาสให้ภูมิปัญญาท่องถิ่น ครุ ชาวบ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ ภาคเอกชน และส่วนราชการต่างๆ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญอาชีวศึกษามาสอนในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีค่าตอบแทนให้ตามความเหมาะสม
7. แก้ไขปัญหาการขาดแคลนครุ โดยการบรรจุแต่งตั้งครุให้ครบถ้วนตาม ตามแผนขัตราชกำลังของแต่ละสถานศึกษา การเกลี่ยขัตราชกำลังครุ และการลดจำนวนครุข่าวร้ายราชการ

ให้คุณเหลือน้อยที่สุด สำหรับครูผู้สอนวิชาขาดแคลนให้ได้รับค่าตอบแทนพิเศษ อีกทั้งสนับสนุนให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษาที่มีความพร้อมในการเปิดสอนสาขาวิชาที่ขาดแคลน จัดสอนได้ถึงระดับปริญญาตรี

8. ปรับรือระบบการกำหนดตำแหน่งครูในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อจำแนกความก้าวหน้าในสายงาน (Career Ladder) ระหว่างครูกับผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีสายวิชาชีพ (Career Pattern) ที่ชัดเจน แต่มีความยืดหยุ่นและสามารถตอบเปลี่ยนหมุนเวียนกันได้ โดยเฉพาะครุศาสตราภักดีก้าวหน้าตามสายงานการสอน ในระดับตำแหน่งที่สูงขึ้นได้ด้วยผลงานของตนเอง ทั้งนี้กำหนดให้มีคู่มือปฏิบัติงานของครู และคู่มือปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา

9. กำหนดมาตรฐานวิชาชีพครู โดยให้ครุสภा คณะกรรมการข้าราชการครุและสถาบันผลิตครู ดำเนินการปรับปูนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และให้มีมาตรฐานการพัฒนาวิชาชีพ โดยการกำหนดให้มีไปประกอบวิชาชีพครู

10. ปฏิรูประบบสวัสดิการ และประโยชน์เกื้อกูลของครู ทุกประเภท ทุกสังกัด เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของครู สร้างเสริมขวัญ กำลังใจและความมั่นคงในอาชีพให้กับครู รวมทั้งปรับปรุงโครงสร้างเงินเดือนและสวัสดิการอื่น ๆ ของครู โดยมุ่งส่งเสริม สนับสนุนแก่ครูที่สอนในกิ่นทุรกันดาร ครูที่สอนหลายชั้นเป็นพิเศษ

11. พัฒนาระบบและกลไกในการเลือกสรรบุคคลเข้าเรียนในสถาบันผลิตครู พร้อมทั้งพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ในการผลิตครูทั้งครูที่สอนรายวิชา และครูเฉพาะวิชาที่เน้นการปฏิบัติ เพื่อให้ได้ครูที่มีความรู้ความสามารถในการเชิงวิเคราะห์ สงเคราะห์ และมีคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งให้มีการปรับปูนวิธีการสอนคัดเลือกและการบรรจุครูประจำการ โดยให้สถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ทั้งนี้ ไม่ควรบรรจุครูที่มาจากการก่อการร้ายและหัวร้ายในการศึกษา

12. เร่งรัดการพัฒนานักบริหารการศึกษา โดยการเพิ่มพูนแนวความคิด ความรู้ ตลอดจนทักษะในการบริหาร และการจัดการเพื่อให้สามารถนำองเรียนและสถานศึกษาให้มีคุณภาพก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

13. ให้ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัดผนึกกำลัง ทำงานร่วมกัน โดยการนิเทศติดตามงานวิชาการในสถานศึกษาทุกสังกัด

3. การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

เร่งปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ทุกระดับ ทุกประเภท โดย

1. จัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนมีลักษณะที่พึงประสงค์ตาม จุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา

2. จัดประสบการณ์เตรียมความพร้อม จัดทำหลักสูตรทุกระดับ ทุกประเภท ภายใต้ หลักการสำคัญ ดังนี้

2.1 สร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนทุกระดับชั้นได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

2.2 จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดอย่างเป็นระบบและเน้นการ ปฏิบัติมากกว่าการทำท่องจำ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการ สร้างความรู้ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในโลกแห่งอนาคต

2.3 ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น

2.4 ให้ผู้เรียนนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากครอบครัว ชุมชน มาใช้เป็น ส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนตามหลักสูตร

2.5 กำหนดมาตรฐานชั้นพื้นฐานในการเรียนรู้ของผู้เรียน และสนับสนุนให้ โรงเรียนและสถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถพัฒนาและเพิ่มเติมมาตรฐานชั้นพื้นฐานดังกล่าวตาม ความต้องการและความเหมาะสม และให้องค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานชั้น พื้นฐานของการจัดการศึกษาวิชาชีพ

2.6 ให้ประชาชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการกำหนด แบบเรียนให้เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพความต้องการของแต่ละท้องถิ่น

3. เร่งปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพครูในสถาบันการผลิตครู ให้มีเนื้อหาวิชาชีพคุณภาพขึ้น เพื่อมุ่งเน้นคุณภาพของผู้ที่จะออกไปประกอบอาชีพครู

4. จัดการเรียนการสอนระดับปฐมศึกษาโดยเน้นเป็นพิเศษในด้านพื้นฐานทาง ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เพื่อรับรองการพัฒนาความรู้และทักษะในระดับที่สูงขึ้น

5. ปฏิรูปการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ให้นักเรียนมีโอกาสพัฒนาการเรียนรู้ภาษา ชั้นกฤษ ตั้งแต่ชั้นปฐมศึกษาปีที่ 1

6. เร่งปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างมีคุณภาพ โดยการพัฒนารูปแบบ เทคโนโลยี นวัตกรรมการสอน และพัฒนาห้องสมุดในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ รวมทั้งสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียนให้สามารถบริการที่สนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างกว้างขวาง

7. ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน ให้มีความหลากหลายทั้งรูปแบบและเนื้อหา ตลอดจนให้มีความยืดหยุ่นในเรื่องเวลาเรียนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถหารายได้ระหว่างเรียน

8. เร่งรัดการจัดการเรียนการสอนประชาธิปไตยให้บังเกิดผล โดยพัฒนาหลักสูตร ประชาธิปไตยแบบยั่งยืน และส่งเสริมให้ผู้ที่อยู่ในอาชีพครูปฏิบัตินอยู่ในวิถีทางประชาธิปไตย เพื่อเป็นแบบอย่างและเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

9. ปฏิรูประบบการวัดผลให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เน้นพฤติกรรมการแสดงออกจริงของผู้เรียน และใช้ผลการประเมินในการพัฒนาผู้เรียนและกระบวนการเรียนการสอน สำหรับการคัดเลือกผู้เรียนทุกระดับ ทุกประเภท ให้ใช้ผลการเรียนสะสม ลดความสำคัญของการสอบ และเพิ่มความต้าการคัดเลือกเข้าเรียนต่อ

10. พัฒนาและสนับสนุนสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ให้เป็นเครือข่ายรองรับการกระจายอำนาจทางวิชาการ

4. การปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา

มุ่งกระจายอำนาจ เพื่อเชื่อมให้สถานศึกษามีอำนาจตัดสินใจด้านการบริหารและการจัดบริการทางการศึกษาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในท้องถิ่นมากที่สุด พัฒนาองค์กรรองรับการกระจายอำนาจในระดับจังหวัดให้เข้มแข็งพร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของครอบครัวชุมชนและเอกชน โดย

1. กำหนดหน่วยงานหลัก ที่รับผิดชอบการจัดบริการทางการศึกษาและองค์กรประสานงานในระดับจังหวัด สำหรับบริหารการศึกษาในท้องถิ่น และในการจัดบริการทางการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท เพื่อให้เกิดความชัดเจนในด้านภารกิจ พื้นที่บริการ งบประมาณ และบุคลากร ตลอดจนจัดแบ่งสัดส่วนความรับผิดชอบการจัดบริการทั้งสถานศึกษาของรัฐบาลและเอกชนทุกสังกัด รวมทั้งวางแผนระบบเครือข่ายการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้อยู่ภายใต้

นโยบายการบริหาร มาตรฐาน และการประเมินผลที่เป็นเอกสารในแต่ละระดับและแต่ละประเภทโดยกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ให้ดังนี้

1.1 ระดับก่อนประถมศึกษา ขยายการจัดการศึกษาแก่เด็กอายุตั้งแต่ 2 ขวบ ขึ้นไป และมุ่งเตรียมความพร้อมให้เด็กอย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา พร้อมทั้ง ให้บริการความรู้และทักษะการอบรมเลี้ยงดูเด็กแก่ผู้ปกครอง และผู้ดูแลเด็กตลอดจนสนับสนุน การจัดตั้งและดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในท้องถิ่น การจัดการศึกษาระดับนี้อาจ แบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่

ช่วงอายุ 2 - 3 ขวบ มุ่งพัฒนาเด็กทุกด้าน โดยเน้นการพัฒนาด้านอารมณ์ และสังคม ให้โรงเรียนเอกชนในความดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน รวมทั้ง ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนของหน่วยงานสังกัดต่าง ๆ อาทิ กรมการศาสนา สำนักงานสภาพัฒนาบ้านราษฎร์ กรมสามัญศึกษา กรมพลศึกษา กรมศิลปากร สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมการพัฒนาชุมชน กรมอนามัย กรมประชาสงเคราะห์ กรมตำราฯ เทศบาลกรุงเทพมหานคร องค์กรพัฒนาเอกชน และหน่วยงานอื่น ๆ ร่วมกันรับผิดชอบโดยมี สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เป็นหน่วยประสานงานกลางในระดับจังหวัด

ช่วงอายุ 4 - 5 ขวบ มุ่งการเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนเข้าเรียนระดับ ประถมศึกษา ให้โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหลัก และโรงเรียนเอกชนในความดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน รวมทั้งศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนของหน่วยงานสังกัดต่าง ๆ อาทิ กรมการศาสนา สำนักงานสภาพัฒนาบ้านราษฎร์ กรมสามัญศึกษา กรมพลศึกษา กรมการพัฒนาชุมชน กรมอนามัย กรมตำราฯ กรมประชาสงเคราะห์ เทศบาล กรุงเทพมหานคร องค์กรพัฒนาเอกชน และหน่วยงานอื่น ๆ ร่วมกันรับผิดชอบ

1.2 ระดับประถมศึกษา ให้โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหลัก โดยโรงเรียนเอกชนในความดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และสถานศึกษาของหน่วยงานสังกัดต่าง ๆ อาทิ กรมสามัญศึกษา กรมการศาสนา สำนักงานสภาพัฒนาบ้านราษฎร์ กรมศิลปากร กรมพลศึกษา กรมการศึกษา

นอกรโองเรียน กรมตำราฯ กรมประชาสงเคราะห์ เทศบาล กรุงเทพมหานคร องค์กรพัฒนาเอกชน และหน่วยงานอื่น ๆ ร่วมกันรับผิดชอบ

1.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เป็นหน่วยงานหลัก โดยมีโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ เป็นหน่วยงานเสริม รวมทั้งให้โรงเรียนเอกชนในความดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสถานศึกษาของหน่วยงานสังกัดต่าง ๆ อาทิ กรมการศาสนา สำนักงานสภากาบบ้านราชภัฏ กรมศิลปากร กรมพลศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมตำราฯ กรมประชาสงเคราะห์ เทศบาล กรุงเทพมหานคร องค์กรพัฒนาเอกชน และหน่วยงานอื่น ๆ ร่วมกันรับผิดชอบ

สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาที่มีพื้นที่บริการซ้ำซ้อนกัน ให้คณะกรรมการระดับจังหวัดพิจารณาแก้ไขเป็นรายกรณี หากในพื้นที่ได้โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาไม่สามารถจัดบริการได้อย่างทั่วถึง ให้โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พิจารณาเพิ่มจำนวนห้องเรียนหรือตั้งโรงเรียนเพิ่มได้ตามความจำเป็น

1.4 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เป็นหน่วยงานหลัก สายสามัญศึกษาให้สถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานหลักสายวิชาชีพ โดยมีสถานศึกษาเอกชนในความดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสถานศึกษาของหน่วยงานสังกัดต่าง ๆ อาทิ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กรมการศาสนา สำนักงานสภากาบบ้านราชภัฏ กรมศิลปากร กรมพลศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน องค์กรพัฒนาเอกชน และหน่วยงานอื่น ๆ ร่วมกันรับผิดชอบ

1.5 ระดับอุดมศึกษา ให้สถานศึกษาสังกัดกรมพลศึกษา กรมอาชีวศึกษา กรมศิลปากร สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และสำนักงานสภากาบบ้านราชภัฏ จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยมีสถานศึกษาของเอกชนที่อยู่ในความดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนร่วมดำเนินการ ทั้งนี้ ให้แต่ละหน่วยงานดำเนินการจัดการศึกษาให้ครบถ้วนตามบทบาทหน้าที่ และภารกิจที่รับผิดชอบของแต่ละสังกัด โดยมีหน่วยงานกลางทำหน้าที่ประสาน

แผนการผลิตนักศึกษา ทั้งในด้านพื้นที่ การจัดสาขาวิชาและความร่วมมือทางวิชาการ รวมทั้งการประสานแผนการผลิตร่วมกับบงบงมหาวิทยาลัย

2. มุ่งพัฒนาองค์กรในทุกระดับ ด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหาร การปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารงานเพื่อรองรับการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไป สู่ภูมิภาคและสถานศึกษา โดยให้องค์คณบุคคลระดับจังหวัดสามารถกำหนดนโยบายการศึกษาสนับสนุนความก้าวหน้าของบุคลากร และจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกับความต้องการ ของท้องถิ่น รวมทั้งให้สถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาสามารถบริหารงานได้อย่างคล่อง ตัวและมีประสิทธิภาพสูงสุด

3. มุ่งส่งเสริมบทบาทของครอบครัว ชุมชน และเอกชน ให้มีส่วนร่วมในการบริหาร และจัดการศึกษา โดยพัฒนาศักยภาพของครอบครัวให้เข้มแข็งด้วยมิติทางวัฒนธรรม ส่งเสริมให้ ชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายด้านการศึกษาในแต่ละระดับ สนับสนุนเอกชนที่ลงทุนดำเนินการศึกษาให้กู้เงินหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำ เร่งรัดการจัดตั้งสถานศึกษาและสถาบันฝึกอบรมวิชาชีพ สาขาขาดแคลน ในเขตพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างรุ่งเรืองและเป็นมหภาค ตามมาตรฐาน การสนับสนุนภาคเอกชนลงทุนพัฒนาการศึกษา ตลอดจนผ่อนคลายภาระเบี้ยบบ่อบุญญี่ปุ่น ที่ควบคุมสถานศึกษา และกำหนดมาตรฐานการจูงใจที่เหมาะสมยิ่ง ๆ สำหรับการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และเอกชน

4. พัฒนาการบริหารบุคคลของกระทรวงศึกษาธิการ ให้อ่ายoyal ให้พระราชนูญญัติ องค์กรบริหารงานบุคคลเดียวกัน เพื่อความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างความมั่นคงในอาชีพ

5. พัฒนาระบบการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลให้เข้มแข็ง และประสานสอดคล้อง กันทุกระดับ

6. ดำเนินการซ่อมเหลือด้านค่าใช้จ่ายแก่ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในทุกระดับทุกประเภท ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อมุ่งแก้ไขความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษาของผู้เรียนที่มา จากครอบครัวรายได้น้อยทั้งในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน อาทิ การยกเว้นเงินบำรุงการศึกษา ค่าธรรมเนียมการเรียน และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ การดำเนินงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา การจัดบัตรอุดหนุนค่าเล่าเรียน จัดหาทุนการศึกษาจากแหล่งทุนภาครัฐ ภาคเอกชน และ ประชาชน

7. มุ่งเพิ่มค่าใช้จ่ายทางการศึกษาให้ได้ระดับร้อยละ 6 - 7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) เพื่อให้ทัดเทียมกับระดับมาตรฐานสากล และมุ่งไปสู่ความเป็นเลิศทางการศึกษา ในปี 2550 โดย

7.1 เพิ่มงบประมาณทางการศึกษา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโดยรวม

7.2 นำมาตรการด้านภาษีทางการศึกษามาใช้

7.3 ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคเอกชนดำเนินการจัดบริการทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 ของสัดส่วนการจัดบริการในภาพรวมทั้งประเทศ

7.4 ให้ภาคเอกชนมีโอกาสเข้าร่วมลงทุน ดำเนินกิจการโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ด้วยระบบการบริหารที่ยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพ ภายใต้ชื่อทดลองร่วมกันระหว่างภาครัฐกับเอกชน เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระด้านงบประมาณของรัฐในการจัดการศึกษาที่มีความหลากหลาย รวมทั้งให้บังเกิดคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบ

7.5 ให้ห้องถูมีส่วนร่วมรับผิดชอบการจัดบริการทางการศึกษามากขึ้น ด้วยการผ่อนคลายกฎระเบียบที่ควบคุมสถานศึกษา และกำหนดมาตรฐานสูงๆให้เหมาะสมอีก

7.6 ให้นำข้อมูลค่าใช้จ่ายในการจัดบริการทางการศึกษาของโรงเรียนและสถานศึกษาทั้งที่สังกัด และที่อยู่ในความดูแลของกระทรวงศึกษาธิการทุกระดับ ทุกประเภท มาพิจารณาปรับปรุงการเก็บเงินบำรุงการศึกษา ค่าธรรมเนียมการเรียน และค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ให้เพิ่มขึ้นจากอัตราปัจจุบัน

กระทรวงศึกษาธิการมุ่งมั่นที่จะดำเนินการตามแนวทางปฏิรูปการศึกษานี้เพื่อให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากที่สุด อย่างไรก็ตาม หากการดำเนินงานประสบปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติ อาจมีความจำเป็นต้องปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานบางประการต่อไป (พิพัฒน์ วิเชียรสุวรรณ, มปป. : 118 - 126)